

Tjänsteskrivelse

Datum

2025-05-12

Vår referens

Beatrice Fischer

Förvaltningsjurist

beatrice.fischer@malmo.se

Remiss Utbildningsdepartementet - Ett nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet **GRF-2025-5088**

Sammanfattning

Stadskontoret har berett grundskolenämnden möjlighet att yttra sig över remiss från Utbildningsdepartementet avseende promemorian *Ett nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet* (Ds 2025:9). Grundskoleförvaltningen bedömer att förslaget skulle kunna vara positivt ur ett likvärdighetsperspektiv. Det finns exempel på skolor i Malmö stad som redan tillämpar ett mobilförbud utifrån nuvarande lagstiftning, och som har positiva erfarenheter. Grundskoleförvaltningen vill dock lyfta några möjliga administrativa och ekonomiska konsekvenser av det föreliggande förslaget.

Förslag till beslut

Grundskolenämnden föreslås besluta

1. Grundskolenämnden godkänner grundskoleförvaltningens förslag till yttrande och skickar det till kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag

- Följebrev Remiss Utbildningsdepartementet - Ett nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet
- Ett nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9)
- G-Tjänsteskrivelse GRNAU 250516 Remiss avseende Ett nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet
- Förslag till yttrande GRN 250526 Remiss Utbildningsdepartementet - Ett nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet

Beslutsplanering

Grundskolenämndens arbetsutskott 2025-05-16

Grundskolenämnden 2025-05-26

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Bakgrund

Regeringskansliet beslutade den 3 september 2024 att en utredare skulle biträda Utbildningsdepartementet med att ta fram förslag till en reglering om daglig insamling av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning, beträffande de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (U2024/02039). Utredarens huvuduppdrag har varit att ta fram ett förslag till reglering om daglig insamling av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning, när det gäller de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet. En utgångspunkt har varit att det ska vara möjligt att besluta om undantag om det finns särskilda skäl. I uppdraget har ingått att:

- analysera förutsättningarna för och lämna förslag som innebär att mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning ska samlas in vid varje skoldags början när det gäller de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet,
- analysera och föreslå vilka undantag från denna regel det är lämpligt att en rektor ska kunna besluta om samt eventuella andra behov av undantag,
- analysera förutsättningarna för och vid behov lämna förslag som innebär att mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning kan omhändertas i de fall en elev inte följer bestämmelserna om insamling,
- analysera om regelverket behöver förtydligas när det gäller vilken utrustning som avses, exempelvis när det gäller smarta klockor eller liknande, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

I mars 2025 överlämnades promemorian *Ett nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet* (Ds 2025:9) till regeringen. Stadskontoret har gett grundskolenämnden möjlighet att yttra sig över promemorian. Malmö stads samlade remissvar ska ha kommit in till Utbildningsdepartementet senast den 1 juli 2025.

Utredningens förslag

Av promemorian framgår i huvudsak följande.

Ändamål och förutsättningar

Ändamålet med en obligatorisk bestämmelse som förbjuder mobiltelefoner under hela skoldagen är att göra mobilfri skola till en norm, som en förebyggande åtgärd för att främja elevers utveckling och lärande samt ge dem bättre förutsättningar att nå kunskapsmålen. Ytterligare ett ändamål är att främja det sociala samspelet mellan elever. I utredningen anges att ett nationellt mobilförbud är en åtgärd som tillsammans med flera syftar till att främja tryggheten, studieron och det sociala samspelet i skolan (däribland de förslag till åtgärder som läggs fram i betänkandet *Bättre förutsättningar för trygghet och studiero i skolan* (SOU 2025:8)).

Ett nationellt mobilförbud ska i största möjliga utsträckning grunda sig i vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Utredaren har därför utgått från forskning och statistiska undersökningar samt insamlade synpunkter och erfarenheter från den praktiska tillämpningen. Det saknas tydlig evidens för de positiva effekterna av ett mobilförbud under hela skoldagen. Den beprövade erfarenheten visar dock att ett sådant förbud kan vara effektivt för att stärka tryggheten och studieron samt främja det sociala samspelet mellan elever. Utredarens bedömning är att en obligatorisk bestämmelse om insamling av elevers mobiltelefoner under hela skoldagen är förenlig med de grundläggande fri- och rättigheterna. Vidare bedömer utredaren att de risker som en sådan åtgärd kan innebära för enskilda skolenheter kan motverkas genom att mobilförbudet implementeras på ett ändamålsenligt sätt samt att skolan tilldelas nödvändiga medel för att kunna administrera in- och utlämningen av elevers mobiltelefoner.

Utredaren bedömer sammantaget att det ur ett ändamåls- och proportionalitetsperspektiv inte föreligger några legala hinder för införandet av ett nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet. Detta under förutsättning att en sådan åtgärd balanseras med ett tillräckligt avgränsat tillämpningsområde, för att tillgodose skolans kompensatoriska uppdrag och möta enskilda elevers individuella behov och förutsättningar.

Ett obligatoriskt mobilförbud under hela skoldagen

Ett nationellt mobilförbud i form av en obligatorisk bestämmelse om insamling av elevers mobiltelefoner under hela skoldagen föreslås införas genom en revidering av nuvarande 5 kap. 4 d § skollagen. Förslaget innebär i praktiken att det i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet införs en huvudregel om mobilförbud under hela skoldagen. Det nationella mobilförbud som föreslås ska avse de obligatoriska skolformerna, dvs. förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan och sameskolan, samt fritidshemmet.

Högstadiel elever har inte undantagits eftersom de enligt studier i högre utsträckning än andra elever påverkas negativt av mobiltelefoner i skolmiljön. Fritidshemmet omfattas av förbudet eftersom det ofta har en nära organisatorisk och praktisk koppling till de obligatoriska skolformerna.

Det obligatoriska förbudet enligt den reviderade lydelsen i 5 kap. 4 d § skollagen omfattar endast mobiltelefoner, av ändamåls- och proportionalitetsskäl. Parallellt ska rektor alltså ha möjlighet att besluta om insamling även av annan elektronisk kommunikationsutrustning under hela skoldagen, till exempel elevers smartklockor. Rektor eller lärare ska få göra undantag för insamling av mobiltelefon eller annan elektronisk kommunikationsutrustning för en enskild elev om det finns särskilda skäl. Undantag ska även få göras för sådana mobiltelefoner eller elektronisk kommunikationsutrustning som används enligt lärarens instruktioner eller som utgör extra anpassningar eller särskilt stöd, eller om det föreligger särskilda skäl, enligt 5 kap. 4 a § skollagen. Särskilda skäl enligt 5 kap. 4 a § skollagen syftar till undantag för användning under lektionstid, medan särskilda skäl enligt 5 kap. 4 d § skollagen syftar till undantag för andra delar av skoldagen. Det kan till exempel gälla en elev som på grund av medicinska skäl behöver mobiltelefonen under vissa delar av skoldagen men inte nödvändigtvis under en lektion.

Parallellt med ett nationellt mobilförbud ska det vara fortsatt möjligt att kunna omhänderta såväl mobiltelefoner som annan elektronisk kommunikationsutrustning för att förebygga störningar i undervisningen eller för att förebygga kränkande fotografering eller filmning, i enlighet med 5 kap. 4 b § skollagen.

Ett nationellt mobilförbud bedöms kunna bli norm i den svenska skolan och få avsedda effekter endast under förutsättning att det utarbetas och implementeras tillsammans med och på ett för eleverna tydligt sätt, i respektive skolas skriftliga rutiner och skol-/ordningsregler. I promemorian framgår att proaktiva åtgärder samt tydliga rutiner kring administration och konsekvenser är avgörande faktorer för att ett mobilförbud under hela skoldagen ska kunna förankras hos elever och vårdnadshavare och få avsedda effekter.

Det föreslagna nationella mobilförbudet utgör en förebyggande åtgärd. Möjligheterna att istället omhänderta mobiltelefoner som en reaktiv åtgärd framgår av bestämmelser om disciplinära åtgärder i 5 kap. 6 § och 22 § skollagen. Utredaren bedömer att möjligheterna till omhändertagande av elektronisk kommunikationsutrustning i reaktivt syfte, i de fall när en elev inte följer bestämmelserna om insamling, varken bör utökas eller specificeras ytterligare.

Konsekvenser

Utredaren uppskattar att cirka 1 230 000 elever är inskrivna i landets grundskoleenheter varav 500 000 i fritidshem. Då den föreslagna bestämmelsen är obligatorisk för de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet är det således många aktörer och enskilda som på olika sätt kommer beröras av den.

De ekonomiska konsekvenserna bedöms vara svåruppskattade och beror på förutsättningarna på respektive skola. Vissa skolor kommer ha större engångskostnader till följd av förslaget. Vissa skolor kommer dessutom ha högre administrativa kostnader än andra. Vid en grov uppskattning bedöms förslaget leda till ökade kostnader för skolan i form av ett engångsbelopp om totalt cirka 15 miljoner kronor, avseende inköp av mobil-/säkerhetsskåp, samt ökade löpande personalkostnader om totalt cirka 100 miljoner kronor årligen.

Grundskoleförvaltningens kommentarer och synpunkter

Förvaltningen bedömer att förslaget skulle kunna vara positivt ur ett likvärdighetsperspektiv. Det finns exempel på skolor i Malmö stad som redan tillämpar ett mobilförbud utifrån nuvarande lagstiftning, och som har positiva erfarenheter. Grundskoleförvaltningen vill dock lyfta några möjliga konsekvenser av det föreliggande förslaget.

Administrativa, organisatoriska, personella och pedagogiska konsekvenser

Förslaget kan medföra en ökad administrativ börda för skolpersonal och rektor på de skolenheter som idag inte tillämpar något mobilförbud eller tillämpar det endast i begränsad omfattning. En ökad administrativ börda förväntas också på de skolor som redan idag tillämpar ett förbud under hela skoldagen, utifrån de nya föreslagna förutsättningarna för förbud. Denna ökade administrativa börda får inte bli så pass stor att den inskränker på skolans undervisningsuppdrag.

Förvaltningen bedömer att förslaget skulle kunna vara positivt ur ett likvärdighetsperspektiv. Om förbudet gäller normerande för samtliga av de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet kommer det inte finnas lokala möjligheter för rektorer att besluta, vilket kan framstå som mer förutsägbart för personal, elever och vårdnadshavare. Det kommer således inte innebära ett svårförklarligt förbud som rektorn måste motivera utifrån lokala förutsättningar. Förbudet kommer ställa krav på skolornas rutiner, och kommer troligtvis innebära att fler och större administrativa resurser behövs, inte minst på de skolor som idag inte har mobilförbud.

Förvaltningen gör bedömningen att förslaget kan komma att leda till vissa komplexa gränsdragningsituationer. När ett mobilförbud gäller under hela skoldagen kan gränsdragningsproblematik uppstå om elever önskar lämna skolans område under

raster, om det förekommer lektioner utanför skolans område, om det förekommer någon skolresa eller om skoldagen avslutas på annan plats.

Angående förslaget att endast mobiltelefoner ska omfattas av förbudet vill förvaltningen framhålla att det idag finns annan typ av elektronisk kommunikationsutrustning som är vanligt förekommande och som kan användas på ett relativt likvärdigt sätt som en mobiltelefon, till exempel smartklockor. Med utgångspunkten att den stora majoriteten elever har en egen mobiltelefon, och några dessutom har smartklockor eller dylikt, kommer det obligatoriska förbudet därmed påverka elever i olika utsträckning.

Förvaltningen bedömer att förekomsten av kränkningar kommer att fortsätta trots ett förbud. Nätkränkningar kommer naturligtvis inte kunna ske via elevers mobiltelefoner under skoltid om de inte har tillgång till dem under skoldagen. Förslaget hindrar dock inte nätkränkningars förekomst efter skoltid, vars effekter kan spilla över till efterföljande skoldag. Förslaget hindrar inte heller att kränkningar sker på annat sätt, till exempel via annan elektronisk kommunikationsutrustning.

Ekonomiska konsekvenser

Grundskoleförvaltningen bedömer att kostnaderna som förslaget kommer att innebära i stora drag överensstämmer med förvaltningens egen uppfattning. Förvaltningen vill dock framföra att det hade varit önskvärt om beräkningen baserades på ett mer konkret underlag.

Förvaltningen vill dock framföra en oro att de ökade kostnaderna i form av administration kan bli större än vad utredningen uppskattat, särskilt om det på vissa skolor bedöms ta upp till nästan en halv lärartjänst i anspråk. Det får förmodas att det hos skolor som idag antingen inte tillämpar ett mobilförbud alls eller endast under lektionstid, kommer kräva en organisering för att få till stånd ett effektivt insamlings- och återlämningsystem, i synnerhet på de större skolenheterna. Det bör tas med i beräkningen att denna process kommer ta resurser i anspråk under åtminstone en övergångsperiod. Förvaltningen invänder mot utredningens bedömning att förslaget inte kommer innebära ökade kostnader direkt i relation till det arbete som utförs av rektor, eftersom rektor måste tillse att det skapas rutiner för insamling och återlämning.

Eftersom huvudmän riskerar att bli ersättningsskyldiga när mobiltelefoner skadas eller tappas bort är det av stor vikt att klargöra att goda rutiner bör skapas på varje skolenhet med detta i åtanke. Grundskoleförvaltningen vill här också lyfta risken för ett ökat antal tillkommande rättegångskostnader avseende ersättningsfrågor.

Övriga synpunkter

Grundskoleförvaltningen hade sett positivt på att ytterligare utvärdera 2022 års lagändringar, som gav rektor möjlighet att besluta om förbud mot mobiltelefoner under hela skoldagen (nuvarande 5 kap. 4 d §), innan en obligatorisk bestämmelse införs. Detta särskilt då den vetenskapliga grunden till förslaget är förhållandevis vag. Den vetenskapliga grunden visar dock att barns och elevers användning av mobiltelefoner i viss mån direkt, i viss mån i förlängning, är en faktor som bidrar till negativa effekter avseende både trygghet och studiero. Utredningen kan förvisso inte konstatera att det finns ett tydligt orsakssamband mellan studieresultat och användning av mobiltelefoner generellt. Den konstaterar dock att mobiltelefoner är distraherande och att ett förbud mot användning kan leda till både förbättrade studieresultat för vissa grupper av elever samt förbättrade hälsoeffekter för elever i stort.

Vid ett eventuellt förbud är grundskoleförvaltningen positiv till att det kommer finnas möjligheter undantag om det föreligger särskilda skäl.

Ansvariga

Helena Plantin Enhetschef

Anette Enhav Avdelningschef

Peter Lindberg Förvaltningschef